ปีที่ 14 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2542
Vol 14 No 4 October-December 1999

ผลตอบแทนในการทำงาน และทัศนคติของบุคลากรพยาบาล ต่อการบริการพยาบาล ด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์เขต 4

Profit of work and attitude of nursing personnels in health promotion service at the central hospitals in Zone 4"

บุญนาค ภัทรจินดา* ป.พยาบาล
Boonnak Pattarachinda* B.Sc.
วนิดา ยืนยง** พย.ม. (การพยาบาลแม่และเด็ก)
Wanida Yeanyong** M.S. (Nursing)
อุดมลักษณ์ สิทธิศักดิ์*** ป.พยาบาล
Udomluk Sittisakdi*** B.Sc.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลตอบแทนในการทำงาน และทัศนคติของบุคลากรพยาบาล ต่อการบริการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิค โรงพยาบาลราชบุรีและโรงพยาบาลนครปฐม จำนวน 436 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรพยาบาลส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยการบริการส่งเสริมสุขภาพด้านการป้องกันสุขภาพและด้านคุ้มครองสุขภาพในระดับมาก ส่วนด้านสุขศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการบริการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.05$) อายุ และประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.05$) ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวก กับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) การบริการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพจึงควรจัดเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรต่อผู้รับบริการ

---

* หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลราชบุรี
** พยาบาลประจำการ โรงพยาบาลราชบุรี
*** พยาบาลประจำการโรงพยาบาลราชบุรี

คำสำคัญ : การส่งเสริมสุขภาพ, ผลตอบแทนการทำงาน, พยาบาล-ทัศนคติ

Abstract

The purposes of this study were to study the profit of work and attitude of health promotion of nursing personnels in health promotion services at the central hospitals in zone 4.

The survey included 436 personnels in Ratchaburi Hospital and Nakornpathom Hospital. Data was the gathered by questionnaries. The statistical procedures employed were Pearson Product Moment Correlation.

The finding are as follows:

1.health education practice of most of personnel was in nearer high rank, health prevention and protection practice was in high rank.

2. education was positively correlated with attitude toward the health promotion and health promotion practice, at a significant level of <.01,<.05.

3. age, work experience, were positively correlated with health promotion practice, at a significant level of <.01,<.05 .

4. work position ,marital status were positively correlated with attitude toward the health promotion practice, at a significant level of <.05.

According to this study, Administrators should encourage and strengthen health promotion practice for personnels affecting the health promotion performance in their work.

Key word : Health Promotion, Profit of work, Nurse-Attitude

ความสำคัญและความเป็นมา

แผนการพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้เน้นเรื่องการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสาธารณสุข, 2539) ผู้ป่วยและประชากรทั่วไปจะต้องรับผิดชอบดูแลตนเองมากขึ้น ด้านการพยาบาลนั้นได้ปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพมาตั้งแต่สมัยมิสฟลอเรนต์ไนติงเกล โดยได้มีการรณรงค์เกี่ยวกับความสะอาดของสถานที่และกลิ่นอับในโรงพยาบาลขึ้นเป็นครั้งแรกคราวเกิดสงครามไครเมีย (Kemm & Close, 1995) ในการให้การบริการพยาบาล พยาบาลเป็นบุคลากรที่ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว และกลุ่มบุคคลในการประเมินปัญหา พัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีที่สุด ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่อาศัยและที่ทำงานของผู้ใช้บริการซึ่งการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้รับบริการนั้นมีกิจกรรมที่ต้องกระทำอยู่ 3 กิจกรรม คือ การให้สุขศึกษา การป้องกันสุขภาพและการคุ้มครองสุขภาพ การให้สุขศึกษา เป็นวิธีการทางการศึกษา ส่งเสริมให้บุคคลหรือชุมชนมีสุขภาพที่ดี การป้องกันสุขภาพ คือการป้องกัน

การเกิดโรคในกลุ่มที่มีภาวะเสี่ยง ป้องกันความรุนแรงจากโรคที่เป็น ป้องกันภาวะแทรกซ้อน ตลอดจนการป้องกันการกลับเป็นโรคซ้ำ และการคุ้มครองสุขภาพ เป็นการช่วยสนับสนุนให้บุคคลได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ (Downie & Tannahill, 1996)

แม้ว่ากระทรวงสาธารณสุขจะกำหนดนโยบายให้ความสำคัญกับงานส่งเสริมสุขภาพและงานป้องกันโรคตั้งแต่ปี 2525 และให้สถานบริการสาธารณสุขของรัฐให้บริการแบบผสมผสานกันไปทั้ง 4 งาน คือด้านการรักษา ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค และด้านการฟื้นฟูสภาพก็ตาม แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันพบว่าการให้บริการของโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลศูนย์ยังให้ความสำคัญและมุ่งเน้นไปในด้านการรักษาพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาของกนิษฐา (กนิษฐา ตัณฑพันธ์, 2541) พบว่าพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิคที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60 เตียงขึ้นไป ในระยะ 160 กิโลเมตร รอบกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้านการดูแลรักษา มากกว่าด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการฟื้นฟูสภาพร่างกาย นอกจากนี้ปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ คือ ปัจจัยพื้นฐานได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และสถานภาพสมรส และปัจจัยส่งเสริมการทำงานได้แก่ ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ และผลตอบแทนการทำงาน

บุคลากรที่มีปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยส่งเสริมการทำงานต่างกันจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพต่างกัน **กล่าวคือ อายุ** ที่ต่างกันจะมีความคิดและพฤติกรรมแตกต่างกัน บุคคลที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมต่อสิ่งเร้าเปลี่ยนไป เมื่ออายุมากขึ้น (Mayers & Mayers,1982) เนื่องจากบุคลากรที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ มานานกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อการทำงาน เกิดทัศนคติที่ต่างกันออกไป ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานที่ต่างกันด้วย **ประสบการณ์การทำงาน**ของบุคคล จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลตลอดเวลา ประสบการณ์จะช่วยทำให้บุคคลเกิดความคิด ทักษะ ทัศนคติต่อการทำงาน และปฏิบัติงานตามทัศนคติที่มีต่องานที่ทำ **ระดับการศึกษา** ทำให้บุคคลมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ต่อเนื่องและแตกต่างกัน โดยบุคคลที่มีการศึกษาสูง ส่วนใหญ่จะต้องผ่านการเรียนการสอนที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า จนเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่เดิมและส่งผลให้ทัศนคติมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งบุคคลก็จะปฏิบัติตามทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน **ตำแหน่งงาน**โดยลักษณะของวิชาชีพ ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ทำให้มีความแตกต่างกันในระดับการศึกษาและประสบการณ์ ทักษะการทำงาน เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจที่ต่างกัน และส่งผลให้มีทัศนคติและการปฏิบัติที่ต่างกันได้ **สถานภาพสมรส** ของพยาบาลที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่อการทำงานต่างกัน (รุจา และคณะ, 2533 อ้างถึงใน รุจา, 2541) พยาบาลที่มีสถานภาพ

สมรสคู่ จะต้องรับผิดชอบสุขภาพของบุคคลในครอบครัวและรับรู้ถึงการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วย จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพที่ดีด้วย **ผลตอบแทนการทำงาน** เป็นการรับรู้ของบุคคลที่ได้รับตอบแทนจากการทำงาน ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและปฏิบัติงานตามความรู้สึกนั้น การจูงใจในการทำงานจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงความเสมอภาคในการทำงาน และจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านการลงทุน คือ สิ่งที่บุคคลใช้แลกเปลี่ยนสำหรับการทำงานได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ภาระงาน และปัจจัยด้านผลตอบแทนคือ ผลลัพธ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผลตอบแทนการทำงาน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยเชื่อว่าปัจจัยเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนในการทำงาน และทัศนคติของบุคลากรพยาบาลที่มีต่อการบริการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลศูนย์ เขต 4

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรส ผลตอบแทนการทำงานและทัศนคติกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล

สมมุติฐานการวิจัย

1. อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรสมีความความสัมพันธ์กับผลตอบแทนการทำงานและทัศนคติในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

2. ผลตอบแทนการทำงานและทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พยาบาลที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในงานอุบัติเหตุ–ฉุกเฉิน งานผู้ป่วยนอก และงานผู้ป่วยใน คัดเลือกตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลจากโรงพยาบาลราชบุรี 226 คน โรงพยาบาลนครปฐม 210 คน แล้วสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า ตามสัดส่วนพยาบาลวิชาชีพ : ต่อพยาบาลเทคนิค ของแต่ละโรงพยาบาลเป็น 3 : 2 โดยแจกแบบสอบถาม 480 ชุด และได้รับคืน 436 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.83

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล สร้างจากแนวคิดของ ดาวน์ และแทนนาฮิลล์ (Downie &Tannahill,1996)

ปีที่ 14 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2542
Vol 14 No 4 October-December 1999

ชุดที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุดที่ 4 แบบสอบถามผลตอบแทนการทำงาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จได้นำไปทดลองใช้กับบุคลากรพยาบาลจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (α – Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้

แบบสอบถามการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.75

แบบสอบถามทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79

แบบสอบถามผลตอบแทนการทำงาน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถาม และให้เวลากลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิคโรงพยาบาลราชบุรี และโรงพยาบาลนครปฐมมีอายุ 20–30 ปี ร้อยละ 41.60, 47.60 ประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี ร้อยละ 34.50, 40.50 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.60, 62.40 เป็นพยาบาลวิชาชีพร้อยละ 57.96, 63.33 และมีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 51.8 และ 55.2 การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร ทั้ง 2 โรงพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยด้านการป้องกันสุขภาพ และด้านคุ้มครองสุขภาพอยู่ในระดับมาก ด้านสุขศึกษาในระดับค่อนข้างมาก (ตารางที่ 1) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.05$) อายุและประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.05$) ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) (ตารางที่ 2) ปัจจัยส่งเสริมการทำงาน คือ ผลตอบแทนการทำงานและทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.488,.255$, $p<.01,$) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล

การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านสุขศึกษา	4.35	.77	มาก
ด้านป้องกันสุขภาพ	4.67	.75	ค่อนข้างมาก
ด้านคุ้มครองสุขภาพ	4.63	.77	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างอายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรสกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ ผลตอบแทนจากการทำงานงาน และการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล

ตัวแปร	ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ	ผลตอบแทนจากการทำงาน	การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ
อายุ	.015^{ns}	-.047^{ns}	.129**
ประสบการณ์การทำงาน	.018^{ns}	-.045^{ns}	.118*
ระดับการศึกษา	.132**	.012^{ns}	.095*
ตำแหน่งงาน	.116*	.006^{ns}	.092^{ns}
สถานภาพสมรส	.040*	-.024^{ns}	.038^{ns}

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation coefficient) ระหว่างปัจจัยส่งเสริมด้านทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ ผลตอบแทนจากการทำงาน กับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
ปัจจัยส่งเสริมการทำงานกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ	
- ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพ	.488**
- ผลตอบแทนจากการทำงาน	.255**

ปีที่ 14 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2542
Vol 14 No 4 October-December 1999

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาลด้านป้องกันสุขภาพและด้านคุ้มครองสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ด้านสุขศึกษามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานประจำเป็นงานต้องให้บริการการรักษาที่ต้องเร่งรีบทำตามการรักษาของแพทย์ ในขณะที่งานด้านสุขศึกษาต้องใช้เวลาในการประเมินสภาพการเจ็บป่วยและความพร้อมของผู้ป่วย ตลอดจนความต้องการการสอนสุขศึกษา ต้องใช้เวลาในการเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์การสอนมากกว่างานด้านป้องกันสุขภาพและคุ้มครองสุขภาพจึงอาจทำให้บุคลากรเลือกปฏิบัติในงานด้านที่ตนเองสะดวกไม่เสียเวลามาก สอดคล้องกับคำกล่าวของสุรีย์ (สุรีย์ จันทรโมลี,2528) ว่าปัญหาเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาในโรงพยาบาลคือ เจ้าหน้าที่ไม่ชอบสอน มองไม่เห็นประโยชน์จากการสอน สอนแล้วผู้ป่วยไม่ปฏิบัติตามจึงคิดว่าเป็นการเสียเวลาและเพิ่มภาระ และสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาดา (สุภาดา คำสุชาติ,2536) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีการปฏิบัติตามบทบาทการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.50$) อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้นซึ่งได้รับข้อมูลทางด้านสาธารณสุขมาจากการเรียนการสอนจะเห็นความสำคัญด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการส่งเสริมประชาชนให้มีการดูแลตนเอง ซึ่งข้อมูลที่บุคลากรได้รับเป็นการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นมีผลเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพที่ดีขึ้นทำให้บุคคลปฏิบัติตามทัศนคติที่เปลี่ยนไป ซึ่งประภาเพ็ญ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทัศนคติของบุคคลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

ตำแหน่งงาน และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) อธิบายได้ว่าโดยลักษณะวิชาชีพการพยาบาล พยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคนั้นจะได้รับการเรียนการสอนในระยะเวลาที่มีความแตกต่างกัน พยาบาลวิชาชีพจะได้รับความรู้และทักษะมากกว่าจึงทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามการเรียนรู้มากกว่าพยาบาลเทคนิค สำหรับบุคลากรที่มีสถานภาพสมรสคู่นั้น ต้องรับผิดชอบสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ต้องส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่บุคคลในครอบครัว และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจึงทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาพด้วยมากกว่าพยาบาลที่เป็นโสด ในทางปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพนั้น ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่ปี 2525 จะพบว่ามีความแตกต่างกันโดยลักษณะการทำงานของพยาบาลแต่ละหน่วยงาน บางหน่วยงานต้องเร่งรัดให้การรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยพ้นภาวะวิกฤต จึงทำให้มีการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพต่างกัน

อายุ ประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01,<.05$)

อธิบายได้ว่า อายุและประสบการณ์ที่มากขึ้นทำให้เกิดประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าการปฏิบัติงานอย่างเดียวโดยไม่สอนให้ความรู้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกษมธิดา (เกษมธิดา สพสมัย,2537) ศึกษาพบว่า อายุ ประสบการณ์การทำงานไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวคิดข้อมูลการส่งเสริมสุขภาพมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่บุคลากรสามารถรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสารเท่าเทียมกันจึงทำให้มีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐานได้แก่อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนการทำงาน อธิบายได้ว่า ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานได้ให้ความเสมอภาคแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจนทำให้ไม่รู้สึกว่าได้รับผลตอบแทนไม่เท่าเทียมผู้อื่น และในปัจจุบันการเลื่อนขั้นเงินเดือนพิเศษมีจำนวนมากขึ้น จึงทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าได้ผลตอบแทนที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้อาจเกิดจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเมื่อมีปัญหาด้านการทำงาน จึงทำให้บุคลากรไม่มีความรู้สึกว่ามีความแตกต่างกันในด้านผลตอบแทนการทำงาน ปัจจัยส่งเสริมด้านทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาพและผลตอบแทนการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01$) ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาพจะปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพต่อผู้ใช้บริการมากด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ พรรณวดี (พรรณวดี สนธิทรัพย์,2542) ที่พบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) และสอดคล้องกับ แจ่มจิตต์ (แจ่มจิตต์ เทพนามวงค์, 2540) ที่พบว่าทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำไปสู่การประกันคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล (ประภาเพ็ญ สุวรรณ,2526) สำหรับผลตอบแทนการทำงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพนั้นอธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความรู้สึกว่าได้รับผลตอบแทนการทำงานที่ตนเองพึงพอใจก็จะเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพมากด้วยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาดา (สุภาดา คำสุชาติ, 2536) พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตามบทบาทการสอนสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) เนื่องจากการรับรู้ถึงผลตอบแทนการทำงานที่สูงและเสมอภาคตามที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมจะทำให้เกิดแรงจูงใจทำงานเต็มความสามารถ (ถวิล เกื้อกูลวงค์, 2528)

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้บริหารทางการพยาบาลควรเห็นความสำคัญส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยการจัดอบรมให้แก่บุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยตรง สำหรับพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยในหอ

ผู้ป่วยควรจะจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ญาติให้ดูแลตนเอง และฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐาน อายุ, ประสบการณ์การทำงาน, ระดับการศึกษา, ตามหน่วยงาน, สถานภาพสมรส) ที่เหมือนกัน และปัจจัยส่งเสริมการทำงาน (ด้านทัศนคติและผลตอบแทนการทำงาน) ที่ต่างกัน ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาลที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพในแต่ละด้าน

3. ควรศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรพยาบาล.

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา ตัณฑพันธ์. (2541). **ลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .

เกษมธิดา สพสมัย. (2537). **การปฏิบัติงานตามบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รับผิดชอบงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ระดับตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

แจ่มจิตต์ เทพนามวงค์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับการปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำไปสู่การประกันคุณภาพ การพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.**วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ถวิล เกื้อกูลวงค์. (2528). **การจูงใจเพื่อผลงาน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). **ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ : พีระพัธนา.

รุจา ภู่ไพบูลย์. (2541). **การพยาบาล ครอบครัว แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้,** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : วีเจพริ้นติ้ง.

พรรณวดี สนธิทรัพย์. (2542). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุรีย์ จันทรโมลี.(2528). **สุขศึกษาในสถานบริการทางการแพทย์เน้นสุขศึกษาในโรงพยาบาล.** กรุงเทพฯ. ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุภาดา คำสุชาติ.(2536). **แรงจูงใจ การรับรู้บทบาท และการปฏิบัติตามบทบาทการสอนสุขศึกษาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลทั่วไปในส่วนกลาง สังกัดกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Downie, R.S., Tannahill, C.& Tannahill,A. (1996) **Health Promotion : Model and Values,** (Second edition). (pp. 58-60). Newyork : oxford University Press Inc.

Kemm, J. and close, A. (1995). **Health Promotion Theory & Practice.** (p.10). London : Macmillan Press, Ltd.